

Katarzyna DEMBSKA

Toruń

## Rola neologizmów w kształtowaniu systemu języka czeskiego (na przykładzie nazw osób)

**Keywords:** neologisms, names of persons, Czech language, Czech dictionaries  
**Słowa kluczowe:** neologizmy, nazwy osób, język czeski, słowniki języka czeskiego,

### Abstract

The article describes the problem of presence neologisms in modern Czech language on example names of persons.

The Author analyzes, how many neologisms registered in dictionary *Nová slova v češtině* (1998) by Olga Martinčová are used in modern Czech language. On the basis of four dictionaries of Czech language (*Slovník současné češtiny* (2011, Lingea, Brno), *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost* (2013, Academia, Praha), *Slovník cizích slov* (2002, SPN-Pedagogické nakladatelství, Praha), *Slovník nespisovné češtiny* (2006, Maxdorf, Praha) and National Corpus of Czech the author looks up the role of neologisms in the forming of contemporary Czech language system.

Niniejszy artykuł porusza problem obecności w systemie współczesnego języka czeskiego nazw osób, które zostały odnotowane w słowniku neologizmów *Nová slova v češtině* (1998) pod redakcją Olgi Martinčovej.

Ze słownika pod redakcją O. Martinčovej wyekscerpowano 438 nazw osób i przeprowadzono analizę ich rejestracji w czterech następujących słownikach języka czeskiego: *Slovník současné češtiny* (2011, Lingea, Brno), *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost* (2013, Academia, Praha), *Slovník cizích slov* (2002, SPN-Pedagogické nakladatelství, Praha), *Slovník nespisovné češtiny* (2006, Maxdorf, Praha) oraz w Czeskim Korpusie Narodowym.

Wyniki analizy pozwoliły na ocenę potencjału neologizmów jako jednostek biorących udział w kształtowaniu czeskiego języka literackiego.

Celem niniejszego artykułu jest analiza stopnia ustabilizowania w języku czeskim neologizmów, które zostały zarejestrowane w słowniku *Nová slova v češtině*. *Slovník neologizmů* opracowanym pod re-

dakcją Olgi Martinčovej (Academia, Praha 1998). Zgromadzono w nim materiał leksykalny, który pojawiał się w czeszczyźnie w latach 1985–1995, przede wszystkim w gazetach, czasopismach oraz wypowiedziach telewizyjnych i radiowych, ale również w materiałach informacyjnych (np. prospektach i ulotkach) (por. Martinčová 1998, s. 13–14). Jest to zatem leksyka obecna w języku czeskim w okresie niezwykle ważnym dla rozwoju Republiki Czeskiej. Jak podkreśliła we *Wstępie* do wspomnianego słownika O. Martinčová,

[...] v důsledku změn v politickém a hospodářském životě, v životním stylu, v způsobech veřejné komunikace, ve využití nové techniky v komunikaci, zejména počítačů atd., se setkáváme s nebyvalým množstvím nových výrazů. Téměř před našima očima se přejímají nebo tvoří nová slova, slova užívaná dříve nabyvají nových významů, jiné výrazy, které se užívaly v úzkém okruhu odborníků nebo byly vázány na jistá sociální prostředí, se dostávají do širšího úzu (Martinčová 1998, s. 13–14).

Charakterystyczną cechą neologizmów jest ich względnosc. Ten fakt podkreśla m.in. Elżbieta Sękowska, twierdząc jednak, iż „z biegiem lat albo następuje ich stabilizacja, albo wychodzą z obiegu językowego” (Sękowska 2004, s. 99). W tym miejscu należy przypomnieć propozycję Teresy Smółkowej, która wyróżniła neologizmy *ustabilizowane* – powszechnie używane leksemy językowe i *nieustabilizowane* – istniejące w języku, ale na poziomie tekstowym, tzw. leksemy tekstowe (por. Smółkowa 2001, s. 15). Nieustabilizowanie – według T. Smółkowej – nie oznacza zatem nieobecności w języku, a jedynie przynależność do planu *parole* (por. Smółkowa 2001, s. 15).

Warto zatem przeanalizować aktualny status ówczesnych (lata 1985–1995) neologizmów w języku czeskim. Na pewno są wśród nich takie, które utrwaliły się w systemie czeszczyzny oraz takie, które miały jedynie charakter okazjonalny. Na szczególne zainteresowanie – w mojej ocenie – zasługują nazwy osób, dlatego też właśnie te leksemy uczynię centrum mojej analizy.

Badając neologizmy języka polskiego, Teresa Smółkowa stwierdziła, iż „człowiek nie jest obiektem zainteresowania jako jednostka psychofizyczna. Nazwy określające człowieka jako indywidualium funkcjonują w tekstach przede wszystkim jako okazjonalizmy i nie upo-

wszechniają się” (Smółkowa 2001, s. 8). Ten pogląd wydaje się nieco kontrowersyjny, choćby dlatego że to właśnie człowiek – jako kreator nowej rzeczywistości, jej uczestnik oraz twórca wypowiedzi – podlega rozwojowi w równym stopniu jak (np.) technologia, którą tworzy.

Przedmiot analizy zgromadzonego materiału stanowią zatem nazwy osób mające w słowniku Olgi Martincovej zarówno charakter neologizmów leksykalnych (nowych słów, niewystępujących w języku czeskim przed 1985 rokiem), jak również neologizmów semantycznych (form resemantyzowanych, nowych znaczeń istniejących już w języku leksemów).

Analizą zostały objęte – oprócz wspomnianego słownika Olgi Martincovej – cztery następujące słowniki języka czeskiego<sup>1</sup>: *Slovník současné češtiny* (2011, Lingea, Brno), *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost* (2013, wydanie studenckie, reedycja zgodna z wydaniem 2003 roku, Academia, Praha), *Slovník cizích slov* (2002, SPN, Praha) i *Slovník nespisovné češtiny* (2006, Maxdorf, Praha)<sup>2</sup>. Dzięki takiemu wyborowi publikacji leksykograficznych można uzyskać in-

<sup>1</sup> Wybór niniejszych czterech słowników jest spowodowany (skromniejszą niż polska) czeską tradycją leksykograficzną. Pierwszy słownik języka czeskiego (*Průruční slovník jazyka českého* w 9 tomach) był publikowany w latach 1935–1957. Za jego kontynuację można uznać 4-tomowy akademicki *Slovník spisovného jazyka českého* (1960–1971). Rok 1978 przyniósł jednotomowy *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost* Akademii Nauk Republiki Czeskiej, który na długo zyskał miano najbardziej popularnej i najczęściej wykorzystywanej w procesie nauczania języka czeskiego publikacji leksykograficznej. Jego wznowiona, poprawiona i uzupełniona, wersja ukazała się dopiero w roku 1994, a kolejna – poprawiona – w 2003. W roku 2005, 2007, 2009, 2010, 2012, 2013 publikowano jedynie reedycje tego ostatniego wydania (również w postaci tzw. wydania studenckiego – tańszego w publikacji, o mniejszym formacie, miękkiej okładce i drukowanego na słabszej jakości papierze. Z takiego wydania korzystam na potrzeby niniejszego opracowania). Dopiero na przełomie listopada/grudnia 2011 roku na rynku wydawniczym pojawił się nowy jednotomowy *Slovník současné češtiny*, rejestrujący najbardziej współczesną leksykę języka czeskiego.

<sup>2</sup> W dalszej części artykułu dla tych słowników będę używać następujących skrótów: **SSoČ** – *Slovník současné češtiny*, **SSpČ** – *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, **SCS** – *Slovník cizích slov* i **SNČ** – *Slovník nespisovné češtiny*.

formacje nie tylko o aktualnym statusie analizowanych nazw w systemie leksykalnym czeszczyzny, ale także w sferze „języka czeskiego potocznego nieliterackiego”<sup>3</sup> (*obecná čeština*). Obecność w tej odmianie języka bowiem może skutkować upowszechnieniem niektórych nazw i potencjalną zmianą ich statusu (zaistnienie w systemie). Pamiętając o wyróżnieniu przez T. Smółkową neologizmów *nieustabilizowanych* (tekstowych), które – jak można przypuszczać – mają pewien potencjał stabilizacyjny, analizie poddano także obecność omawianych nazw w Czeskim Korpusie Narodowym (*Český národní korpus* – dalej: ČNK<sup>4</sup>).

Ze słownika *Nová slova v češtině* (Martincovej 1998) wybrano losowo 438 nazw osób. Analiza ich rejestracji w wybranych czterech słownikach języka czeskiego potwierdziła aktualny systemowy charakter części z nich. Stanowią je dwie podstawowe grupy:

1. Nazwy związane z działalnością człowieka (wykonywanymi zawodami, pełnionymi funkcjami, specjalizacjami – również te związane z nauką i sportem).
2. Nazwy cech charakteru człowieka odnoszących się do:
  - zainteresowań,
  - przynależności do subkultury lub stowarzyszeń,
  - wyglądu,
  - zachowania,
  - preferencji seksualnych,
  - poglądów polityczno-gospodarczych.

Z ogólnej liczby 438 neologizmów – nazw osób odnotowanych w publikacji pod redakcją O. Martincovej (1998) – w czterech wybranych do analizy słownikach zaobserwowano rejestrację następujących:

<sup>3</sup> Termin ten został zaproponowany w monografii zbiorowej *Rozwój języka czeskiego po aksamitnej rewolucji* pod red. Mieczysława Bałowskiego (Racibórz 2005) jako polski odpowiednik terminu *obecná čeština*.

<sup>4</sup> Ilustracje tekstowe potwierdzające użycie w czeskich tekstach poszczególnych nazw analizowałam, korzystając z tzw. pełnego (wymagającego rejestracji) dostępu do zasobów korpusu. Analiza została przeprowadzona w styczniu 2014 roku.

Tab. 1. Nazwy związane z działalnością człowieka

Nazwa osoby	<i>Slovník současné češtiny 2011 (SSoČ)</i>	<i>Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost 2013 (2003) (SSpČ)</i>	<i>Slovník cizích slov 2002 (SCS)</i>	<i>Slovník nespisovné češtiny 2006 (SNČ)</i>
akcionář	+	+		
bavič	+			
bodyguard	+	+ (zapis: <i>bodygard</i> )	+	
broker			+	
celebrita <sup>5</sup>	+		+	
civilkář				+
čepičář				+
davajka				+
dealer	+	+	+	
designér	+	+		
doktorand	+		+	
dydžej				+
emitent		+		
farmář	+	+		
guvernér	+	+	+	
hacker	+			+ (tež: <i>hekr</i> )
kancléř			+	
kurýr	+	+		

<sup>5</sup> Włączenie do grupy nazw związanych z działalnością człowieka rzeczownika rodzaju żeńskiego *celebrita* (pol. *celebryta* – rodzaj męski) wydaje się zasadne ze względu na pewien stopień „zawodowości” tej działalności, opartej na „byciu znanym” i czerpaniu z tego korzyści majątkowych.

maklér	+	+	+	
manažer	+	+	+	
ministr	+	+	+	
moderátor	+	+	+	
ombudsman	+	+	+	
paparazzo			+	jedynie forma <i>paparazzi</i>
paramedik			+	
prezident	+	+	+	
promotér			+	
přednosta	+	+		
přepážkářka	+			
převaděč	+	+		
rosnička	+			
senátor	+	+	+	
spikr			+	+
stylista	+	+	+	
tatér	+			
vicepremiér	+			
viceprezident		+	+	
vizážista	+			
zprávář				+

Wśród 39 neologizmów – nazw związanych z działalnością człowieka, których rejestrację zaobserwowano choćby w jednym z czterech analizowanych słowników – 28 zyskało aktualnie charakter systemowy. Są one notowane w słownikach czeskiego języka literackiego: SSoČ lub SSpČ, a część z nich – w obydwu. Do tej ostatniej grupy należy 17 nazw: *akcionář* ‘akcjonariusz’, *bodyguard* ‘osobisty

ochroniarz’, *dealer* ‘osoba przeprowadzająca transakcje handlowe za prowizję, np. *dealer samochodowy*’, *designér* ‘osoba zajmująca się wystrojem wnętrz’, *farmár* ‘farmer, rolnik’, *guvernér* ‘wysoki urzędnik centralnej instytucji bankowej’ (neologizm semantyczny, znaczenie pierwotne ‘gubernator’), *kurýr* ‘pracownik firmy kurierskiej, dostarczającej przesyłki’ (neologizm semantyczny<sup>6</sup>, znaczenie pierwotne ‘emisariusz’), *maklér* ‘makler’, *manažer* ‘menedżer’, *ministr* ‘minister’, *moderátor* ‘prowadzi imprezy, programy radiowe i TV, wykwalifikowany konferansjer’, *ombudsman* ‘czeski odpowiednik Rzecznika Praw Obywatelskich, powołanego w Czechach po raz pierwszy w 1999 roku’, *prezident* ‘przewodniczący instytucji, stowarzyszenia; prezes’ (neologizm semantyczny, znaczenie pierwotne ‘głowa państwa’), *přednosta* ‘naczelnik powiatowy’, *převaděč* ‘osoba nielegalnie przeprowadzająca przez granicę’ (neologizm semantyczny, znaczenie pierwotne ‘urządzenie techniczne: konwerter, przetwornik’), *senátor* ‘członek senatu’, *stylista* ‘stylista’.

Ich systemowość potwierdzają ilustracje użycia w tekstach, publikowane w ČNK. Jedynie forma *převaděč* (jako nazwa osoby) charakteryzuje się skromniejszą liczbą ilustracji – tylko w 5 zostało wykorzystane znaczenie „osoba przeprowadzająca nielegalnie przez granicę”. ČNK potwierdza także upowszechnienie formy *bodyguard* (96 ilustracji) w odróżnieniu od uproszczonej formy *bodygard* (tylko 2 ilustracje).

Kilka nazw (9 z 28 rejestrowanych w słownikach czeskiego języka literackiego) związanych z działalnością człowieka i odnotowanych w słowniku O. Martincovej jako neologizmy, zostało zarejestrowanych dopiero w SsoČ z 2011 roku: *bavič* ‘profesjonalny komik lub

---

<sup>6</sup> Niektóre z nazw osobowych będących neologizmami semantycznymi można również traktować jako przykład tzw. *kalki semantycznej*, czyli zmiany semantycznej uwarunkowanej wpływem wyrazu obcego, kiedy to „szata fonetyczna – podobna do szaty fonetycznej obcego leksemu lub też nie – pozostaje bez zmian, natomiast treść semantyczna ulega modyfikacji” (Kleparski 2007, s. 122). Można do nich zaliczyć choćby nazwę *kurýr* (fr. *courier*) lub *prezident* (ang. *president* w znaczeniu: *president of a company*).

wodzirej’, *celebrita* ‘celebryta’, *doktorand* ‘doktorant’, *hacker* ‘haker’, *přepážkářka* ‘pracownica poczty’, *rosnička* ‘pogodynka’ (neologizm semantyczny, znaczenie pierwotne ‘żabka rzekotka’), *tatér* ‘wykonawca tatuaży’, *vicepremiér* ‘wicepremier’, *vizážista* ‘wizażysta’. Spośród nich ČNK nie odnotowuje jedynie nazwy *přepážkářka* i prezentuje tylko jedną ilustrację tekstową dla nazwy *tatér*. Użycie w tekstach pozostałych nazw jest co najmniej kilkukrotne (np. *vizážista* – 9).

Należy podkreślić, że dwie z ogólnej liczby 28 nazw odnotowanych w którymś z analizowanych słowników czeskiego języka literackiego, zostały zarejestrowane w SSpČ (2013, reedycja zgodna z wydaniem z 2003 r.), jednak nie odnotowuje ich SsoČ z 2011 r. Są to: *emitent* ‘osoba mająca uprawnienia do emitowania papierów wartościowych’ i *viceprezident* ‘wiceprezydent firmy, stowarzyszenia, zakładu’. Powszechość ich występowania w tekstach jest jednak potwierdzona licznymi ilustracjami w ČNK: *emitent* – 90, a wśród 971 ilustracji użycia formy *viceprezident*, występują wielokrotnie połączenia typu: *viceprezident firmy*; *viceprezident oddělení kreativního programování*; *viceprezident masokombinátu*.

Niewielką grupę nazw związanych z działalnością człowieka (5) rejestruje wyłącznie SNČ: *civilkár* ‘pracownik służby cywilnej, który odmówił wykonywania służby wojskowej i „odpracowuje” ją jako pomoc w szpitalach, zakładach opieki społecznej itp.’<sup>7</sup>, *čepičář* ‘uliczny sprzedawca czapek, szczególnie stylizowanych na rosyjskie’, *davajka* ‘ prostytutka’, *dydžej* ‘didżej’, *zprávář* ‘współtwórca wiadomości’. Ich potoczny, nieliteracki charakter potwierdza ČNK, prezentując zaledwie po jednej ilustracji użycia nazw *civilkár* i *davajka* oraz nie odnotowując występowania w tekstach kolejnych nazw z tej grupy (*čepičář*, *dydžej*, *zprávář*).

Również pięć nazw odnotowuje jedynie czeski słownik wyrazów obcych (SCS): *broker* (‘pośrednik, np. w sprzedaży mieszkań’), *kancelář* (neologizm semantyczny – ‘osoba prowadząca kancelarię prezy-

---

<sup>7</sup> Możliwość takiego „odpracowania” służby wojskowej pojawiła się jeszcze w Czechosłowacji, w 1990 roku.

denką'; znaczenie pierwotne – 'wysoki urzędnik państwowy lub osoba zajmująca się administracją i gospodarką, np. w szkole wyższej'),  *paparazzo* 'fotoreporter wykonujący zdjęcia znanych osób', *promotér* 'organizator imprez sportowych, koncertów itp.', *paramedik* 'ratownik medyczny'. Nie są one rejestrowane w pozostałych słownikach, jednak ČNK nie odnotowuje użycia w tekstach języka czeskiego jedynie nazwy *paramedik*. Cztery pozostałe znajdują potwierdzenie wykorzystania w czeskich tekstach, są zatem formami potencjalnymi, mającymi szansę na upowszechnienie.

Rejestrowana zarówno w SNČ, jak i w SCS nazwa *spíkr* 'spiker, osoba prowadząca program, show, kabaret, koncert itp.', pomimo braku rejestracji w słownikach języka literackiego, znajduje potwierdzenie występowania w czeskich tekstach w ČNK (9 ilustracji). Jest to zatem forma, która potencjalnie ma szansę na szersze upowszechnienie.

Tab. 2. Charakterystyka człowieka

Nazwa osoby	<i>Slovník Současné češtiny 2011</i> (SSoČ)	<i>Slovník Spisovné češtiny pro školu a veřejnost 2013</i> (SSpČ)	<i>Slovník cizích slov 2002</i> (SCS)	<i>Slovník nespisovné češtiny 2006</i> (SNČ)
azylant	+		+	
barbie				+
barbína	+			
bejvalka				+
bezdomovec	+	+		
depešák				+
desident	+	+	+	
domina				+
exot	+			
euroskeptik			+	

exulant	+	+	+	
fundamentalista	+	+	+	
gay	+			+
houmlesák				+
chaot			+	
kryptokomunista		+	+	
lobbista	+			
migrant			+	
naturista			+	
pako	+		+	+
pankáč	+	+		+
paralympik			+	
pařan				+
pendler			+	+
perníkář				+
pohodář	+			+
populista	+			
punk	+		+	
punker	+	+		
raftař	+			
republikán	+	+		
restituent			+	
sexista	+			
singl	+		+	
skin	+	+	+	+
skinhead	+	+	+	

superstar	+			
surfař	+			
toxik				+
ufoskeptik				+
úchyl				+
útěkář				+
vařič				+
vegan	+			
vozičkář	+	+		+
vydražitel		+		
workoholik	+		+	
writer			+	

Z 48 neologizmów – nazw charakteryzujących człowieka – jedynie 10 zostało zarejestrowanych w obydwu słownikach czeskiego języka literackiego (SsoČ oraz SSpČ): *bezdomovec* ‘bezdomny; uchodźca’, *desident* ‘dysydent’, *exulant* ‘emigrant’, *fundamentalista* ‘zwolennik fundamentalizmu’, *pankáč/punker* ‘członek subkultury punk’, *republikán* ‘republikanin’, *skin/skinhead* ‘przedstawiciel subkultury skinheadów’, *vozičkář* ‘osoba niepełnosprawna poruszająca się na wózku inwalidzkim’. Z tej grupy ČNK nie odnotowuje użycia w tekstach jedynie nazwy *desident*.

Kolejne 16 z grupy 48 nazw odnotowuje wyłącznie SsoČ z 2011 roku: *azylant* ‘osoba starająca się o azyl’, *barbína* ‘młoda urodziwa dziewczyna’, *exot* ‘ktoś różniący się od innych, „dziwny”, mający niekonwencjonalne pomysły’, *gay* ‘homoseksualista’, *lobbista* ‘przedstawiciel, członek lobby’, *pako* ‘ktoś naiwny, głupi’, *pohodář* ‘osoba spokojna, zrównoważona’, *populista* ‘osoba głosząca hasła populistyczne’, *punk* ‘członek subkultury punk’, *raftař* ‘osoba uprawiająca rafting – spływ rzeczny o różnym stopniu trudności’, *sexista* ‘sekсистa’, *singl* ‘osoba żyjąca bez stałego partnera, w pojedynkę’ (neolo-

gizm semantyczny, znaczenie pierwotne ‘płyta z jednym lub dwoma utworami muzycznymi promującymi zazwyczaj cały album’), *superstar* ‘bardzo popularny artysta, najczęściej filmowy’, *surfař* ‘osoba uprawiająca surfing’, *vegan* ‘weganin’ *workoholik* ‘pracoholik’. Potwierdzenie powszechnego użycia tych nazw stanowią ilustracje tekstowe publikowane na stronach ČNK. Najmniej ilustracji (7) pojawia się przy nazwie *vegan*.

Tak jak wśród nazw związanych z działalnością człowieka, tak i w grupie 48 nazw stanowiących jego charakterystykę pojawiły się dwie formy, które zostały zarejestrowane jeszcze w SSpČ, jednak nie odnotowuje ich SsoČ z 2011 roku: *kryptokomunista* (osoba nieprzyznająca się do swoich komunistycznych inklinacji) oraz *vydražitel* (osoba, która zyskała coś na drodze licytacji). Pierwsza z nich rzeczywiście pojawia się we współczesnych tekstach języka czeskiego rzadko – ČNK odnotowuje tylko dwie ilustracje występowania, co może świadczyć o dezaktualizacji niektórych elementów czeskiego zasobu leksykalnego i mniejszej potrzebie użycia pewnych nazw. Jednak dla drugiej z przywołanych w tym miejscu form (*vydražitel*) korpus podaje 34 ilustracje.

13 z 48 nazw będących charakterystyką człowieka jest rejestrowana jedynie przez *Slovník nespisovné češtiny* (SNČ): *barbie* ‘młoda urodziwa dziewczyna’, *bejvalka* ‘była żona’, *depešák* ‘fan zespołu Depeche Mode’, *domina* ‘kobieta grająca rolę dominy w sadomasochistycznym akcie seksualnym’, *houmlesák* ‘bezdomny’, *pařan* ‘osoba często grająca w gry komputerowe’, *perníkář* ‘ktoś kto zażywa metamfetaminę’ (neologizm semantyczny, znaczenie pierwotne ‘cukiernik specjalizujący się w wyrobie pierników’), *toxik* ‘osoba odurzająca się substancjami toksycznymi’, *ufoskeptik* ‘osoba, która nie wierzy w UFO’, *úchyl* ‘zбочeniec’, *útěkář* ‘uciekier z więzienia lub domu poprawczego’, *vařič* ‘osoba produkująca narkotyki, gotująca *pervitin* – metamfetaminę’, *pendler* ‘osoba, która codziennie przekracza w drodze do i z pracy granicę państwa’. Spośród nich na stronach korpusu (ČNK) nie odnotowano ilustracji tekstowej dla nazw *barbie* (występuje ona tylko jako nazwa własna *Barbie*) i *ufoskeptik* oraz brak

ilustracji jednoznacznie potwierdzającej użycie nazwy *perníkář* jako określenia osoby produkującej narkotyki. Bogatym materiałem ilustracyjnym jest natomiast potwierdzone użycie nazwy *úchyl* – 46 ilustracji tekstowych. Liczebność ilustracji użycia kolejnych nazw przedstawia się następująco: *útěkář* – 23, *pendler* – 16, *houmlesák* – 14, *pařan* – 11, *domina* – nie więcej niż 7 jednoznacznych ilustracji (homonimiczną do tej nazwy jest forma dopełniacza rzeczownika *domino* – *toho domina*), *depešák* – 6, *vařič* – 6 (np. *vařič speedu*, *vařič pervitinu*, l.m.: *vařiči drog*), *toxik* – 4, *bejvalka* – 1 ilustracja.

Wśród 48 nazw będących charakterystyką człowieka, 7 zostało odnotowywanych wyłącznie w Słowniku wyrazów obcych (SCS): *euroskeptik* ‘osoba sceptycznie odnosząca się do Unii Europejskiej’, *chaot* ‘ktoś, kto powoduje chaos, nieporządek’, *migrant* ‘imigrant, uciekinier’, *naturista* ‘nudyta’, *paralympik* ‘osoba niepełnosprawna uczestnicząca w paraolimpiadzie’, *restituent* ‘osoba ubiegająca się o zwrot majątku utraconego po 1948 roku’, *writer* ‘grafficiarz’. Dla nazw *euroskeptik*, *migrant*, *restituent* można jednak znaleźć ponad 30 ilustracji tekstowych publikowanych w ČNK. Wykorzystanie w tekstach rzeczownika *naturista* zostało zilustrowane siedmiokrotnie, *chaot* – 5, a *writer* (jako określenie specjalisty od *graffiti*<sup>8</sup>) – 3. Jedyne użycie nazwy *paralympik* nie zostało potwierdzone żadną ilustracją w korpusie<sup>9</sup>.

Ogółem w wybranych czterech słownikach z 438 neologizmów – nazw osób zaobserwowano rejestrację 87. Z tej liczby 56 nazw odnotowują słowniki czeskiego języka literackiego. Z pozostałych 31 nazw, rejestrowanych jedynie w czeskim *Słowniku wyrazów obcych* lub *Słowniku czeskiego potocznego języka nieliterackiego*, 23 znajduje potwierdzenie obecności w czeskich tekstach poprzez odnotowanie w Czeskim Korpusie Narodowym.

<sup>8</sup> W ČNK nazwa *writer* jednokrotnie występuje także w znaczeniu *pisarz* oraz jako nazwa własna: *Writer* – edytor tekstu.

<sup>9</sup> Zaobserwowano natomiast 4 ilustracje potwierdzające występowanie tej nazwy jako własnej, np. nazwy zespołu muzycznego *Paralympik*.

Odnosząc się do słów T. Smółkowej o okazjonalnym charakterze nazw określających człowieka, można zatem stwierdzić, że w przypadku języka czeskiego udział tego typu neologizmów w kształtowaniu systemu języka można uznać za aktywny i wyraźny, a potencjał systemu wielu z nich wart jest dalszych obserwacji.

#### Literatura

- Balowski M. (red.), 2005, *Rozwój języka czeskiego po aksamitnej rewolucji*, Racibórz.
- Kleparski G., 2007, *Zmiana semantyczna przysłowka ‘dokładnie’: przykład kalki semantycznej czy też przypadek elipsy kontekstowej*, „Studia Anglica Resoviensia 4” 47, s. 119–125.
- Sękowska E., 2004, *Neologizmy słowotwórcze we współczesnej polszczyźnie (wybrane tendencje)*, „Eslavistica Complutense”, nr 4, s. 97–103.
- Smółkowa T., 2001, *Neologizmy we współczesnej leksyce polskiej*, Kraków.
- Martincová O. (red.), 1998, *Nová slova v češtině. Slovník neologizmů*, Praha.